

פרשת נח

"וַיּוֹם וַלֵּילָהּ לֹא יִשְׁבְּתוּ"

ג-ג "עַד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זָרַע וְקָצִיר וְקָר וְחֹם וְקָיִץ וְחָרֵף וַיּוֹם וַלֵּילָהּ לֹא יִשְׁבְּתוּ" (נח ח כב).

גס נראה ליישב והוא על פי מה שאמרו במדרש רבה (דברים פרשה א אות כא) ומה ראית לומר, עכו"ם ששמר שבת, חייב מיתה, א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן, בנוהג שבעולם מלך ומטרונתא יושבין ומסיחין זה עם זה, מי שבא ומכניס עצמו ביניהם אינו חייב מיתה, כך השבת הזו, בין ישראל ובין הקב"ה, שנאמר, "ביני ובין בני ישראל" (כי תשא לא יז), לפיכך כל עכו"ם שבא ומכניס עצמו ביניהם עד שלא קיבל עליו לימול, חייב מיתה, וכו', עכ"ל.

א-א **סנהדרין** (נח ב) ואמר ריש לקיש נכרי ששבת חייב מיתה, שנאמר "וַיּוֹם וַלֵּילָהּ לֹא יִשְׁבְּתוּ". ואמר מר אזהרה שלהן זו היא מיתתן וכו', ע"כ.

ב-ב **ובפי' רש"י** (שם) בד"ה נכרי ששבת - ממלאכתו יום שלם חייב מיתה שנאמר "וַיּוֹם וַלֵּילָהּ לֹא יִשְׁבְּתוּ", וקא דריש ליה לא יִשְׁבְּתוּ - ממלאכה דאבני אדם נמי קאי, ולא תימא לא יִשְׁבְּתוּ אהך ששת עתים דקרא קאי, כלומר לא יבטלו ולא יפסקו מלהיות, פשיטא לא גרסינן, דהא טובא קא משמע לן דאבני אדם קאי, עכ"ל.

ד-ד **בשו"ת מהר"ם שיק** (או"ח סי' קמה) בד"ה ואני אמרתי ליישב, דגוף הדרש של חכמינו ז"ל שדרשו בסנהדרין (נח ב) מ"יום ולילה לא יִשְׁבְּתוּ לאסור שבתה לבני נח, קשה דהרי פשיטא דקרא מתחיל 'עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקץ וחורף', מבואר דקאי על טבע העולם שלא יפסיק מלהיות יום ולילה. ופליגי במדרש (בראשית רבה לד יא) חד אמר דמכאן מוכח שלא שמשו המזלות בשנת המבול, וחד אמר דוודאי שמשו אבל לא עשו רושם, שעל ידי עננים הגדולים לא היה ניכר היום והלילה, כן נראה מפשטא דקרא, ואיך דרשו חכמינו ז"ל לאסור שבתה לבני נח. אמנם מרש"י (סנהדרין שם) נראה שיישב זה בצחות לשונו, דוודאי המסורת כוונתו כפשטות, אלא דלפי זה היה להיות המקרא 'יום לילה לא יִשְׁבְּתוּ' בשוא, אבל מצד המקרא שקרינן 'לא יִשְׁבְּתוּ' בחולם, ומן המקרא ילפינן דקאי גם על האדם וכו', עכ"ל.

ה-ה **בספר פנים יפות** (שם) בד"ה ויום ולילה וכו', אמרו רבותינו ז"ל וכו', הקשו המפרשים ממה שאמרו חז"ל (יומא כח ב) קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, וכי האיך שמר שבת שלא נצטוו עליו ודחה לאו ד"יום ולילה לא יִשְׁבְּתוּ" שנצטוו עליו מימי נח. ונראה דלא קשה, כי קודם מ"ת היה הלילה נמשך אחר היום, כמ"ש לקמן בפי' בא (יב ה) ובפי' יתרו (יט ט) ובכמה מקומות (ע"י בחי' המקנה קידושין לו ב), עד שאמר לו הקדוש ברוך הוא "מערב עד ערב תשבתו שבתכם" (אמור כג לב), וכן הוא אומר כאן "יום ולילה לא יִשְׁבְּתוּ" (נח ח כב), היינו שלא יִשְׁבְּתוּ יום ואח"כ לילה, ואינו חייב מיתה אלא אם שבת עד סוף הלילה, כ"א עשה מלאכה בסוף הלילה לא עבר על הלאו של "יום ולילה לא יִשְׁבְּתוּ", שהוא שבתת כל היום וכל הלילה שלאחריו. אבל שמירת שבת של אברהם אבינו, היה כמו שיהיה אחר מתן תורה דהיינו שהיום הולך אחר הלילה. נמצא קיים שתיהן, שעשה מלאכה בששי ביום ועשה מלאכה במוצאי שבת, הרי שלא שבת יום ולילה, וכן הוא לדורות בבני נח אינם חייבים כששבת בא' בשבת, אלא שאם שבת בלילה שלאחריו עד גמר הלילה וכו', עכ"ל.

ו-ו **פנים יפות** (פרשת משפטים) והנה ביבמות (מח ב) הקשה תוס' ד"ה זהו גר ותושב וכו' על רש"י ז"ל שפירש שקיבל עליו שלא יחלל שבת, הא אמרינן (סנהדרין נח ב) עכו"ם ששבת חייב מיתה שמוזהר על "יום ולילה לא יִשְׁבְּתוּ", לפי מ"ש לעיל בפי' יעקב אשר שמע אברהם בקול"י וגוי (תולדות כו ה), ואח"כ (קידושין פב א) שקיים אברהם כל התורה כולה אעפ"י שהיה מוזהר על "יום ולילה לא יִשְׁבְּתוּ", היינו משום שאיסור יום ולילה לא יִשְׁבְּתוּ אינו אלא ביום ולילה של אחריו, הי"ל כן בגר תושב שעושה מלאכה בערב שבת ובליל מוצאי שבת. עוד י"ל שעושה מלאכה פחות מכשיעור דק"ל (רמב"ם ה' מלכים פ"ט ה"י) שיעורין לישראל נאמרו ולא לבני נח ומקיימין "יום ולילה לא יִשְׁבְּתוּ", ואפילו פחות מכשיעור דאין חיוב חטאת לישראל, עכ"ל.

ז-ז **בספר פנים יפות** (נח ח כב) בסוף ד"ה ויום ולילה, ויש לפרש בזה מה שתקנו בתפילת שחרית של שבת, ולא נתתו וגוי וגם במנוחתו וכו', כי לישראל עמד נתת וכו'. שענינו הוא שלא נתן הקדוש ברוך הוא שבת לאומות, וגם להיפוך נצטוו שלא ישכנו במנוחתו, וזה גם במנוחתו לא ישכנו, והיינו ד"יום ולילה לא יִשְׁבְּתוּ", והראיה ע"ז אף דנאמרה ולא נשנה, מ"מ אי אפשר לומר דלישראל נאמרה, כי לישראל עמד נתת את השבת, עכ"ל. **ולהמתבאר** יש לפרש על דרך זה, **גם מה שכתוב שם "וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים"**, והוא דמכיון דנתבאר דעיקר הקפידא בגוי ששבת הוא משום שעדיין לא מל, לכן נקט לשון זה, להורות דמה שנאסר להם המנוחה בה הוא מטעם שהם ערלים, וכמשנ"ת.

***

2 ונראה דלפי מש"כ המשך חכמה, דקודם הציווי על המילה לא היתה הערלה מאוסה אצל כל נברא, מיושב מה שנתקשו המפרשים [ע"י מזרחי (לך לך יז כד) ובח"א מהרש"א (יבמות ק ב) בד"ה אלא מעתה] דמכיון דקיים אברהם כל התורה כולה (יומא כח ב) אמאי לא קיים ג"כ מצות מילה, והוא משום שעדיין לא היתה הערלה מאוסה לכן לא שייך קיום מצוה זו.

¹ בחידושים מלוקטים מספר זרע יצחק, על משניות קידושין (פ"ד מ"י"ד) וני"ל דאיתא בזוהר פרשת פנחס וכו', והא דאמרינן גבי אברהם צא מאיצטגנינות שלך דאין מול לישראל שאני אברהם דקיים כל התורה כולה ואף קודם מתן תורה היה דינו כלאחר מתן תורה ע"כ תוכן דברי הזוהר ע"ש, עכ"ל. פ"י ששמר השבת לילה ויום כמו לאחר מתן תורה.